

Asia: VN/825/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi matkustaja-alus Estonian hyllyn rauhoittamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö esittää matkustaja-alus Estonian hyllyn rauhoittamisesta annetun lain väliaikaista muuttamista. Tarkoitus on lisätä lakiin määräajaksi 4 a §, joka sallisi viranomaisten ryhtyä tarpeellisiin tutkinta- ja selvitystoimenpiteisiin 1.1.2021 – 31.12.2024 välisenä aikana lain 3 §:ssä säädetystä sukeltamiskiellosta huolimatta.

Syyttäjälaitoksella ei ole huomauttamista ehdotetun uuden pykälän suhteen.

Asiakirjassa on käsitelty myös Suomen rikosoikeudellista toimivaltaa mainitun lain 5 §:ään liittyen. Lainkohdassa säädetään rangaistavaksi lain 3 §:ssä säädetyn kiellon rikkominen. Sukeltamisen lisäksi kiellettyä on myös ryhtyminen toimiin ruumiiden tai esineiden nostamiseksi hylystä tai meren pohjalta ja muu hyllyn rauhan häirintä. Nyt tehdyssä ehdotuksessa kysymys on sukeltamisesta tai muusta hyllyn rauhan häirinnästä tarpeellisten uusien tutkimusten tekemiseksi.

Suomen rikosoikeudellista toimivaltaa koskevaa rikoslain 1 lukua on muutettu sen jälkeen, kun Estonia-laki säädettiin. Ennen muutosta Suomen toimivalta ulottui myös tekoihin, jotka olivat tapahtuneet Suomen ulkopuolella tai millekään valtiolle kuulumattomalla alueella ilman erityisiä liittymäkohtia Suomeen.

Syyttäjälaitos ei sinänsä näe ongelmaa rikosoikeudellisen toimivallan supistumisessa. Sopimus ei edellytä rangaistavuutta yli sen, mitä sopimusvaltion lainsäädännön mukaan kuuluu sen toimivaltaan.

Suomen rikosoikeudellinen toimivalta voi kuitenkin rikoslain 1 luvun nyky muodossa ongelmitta perustua vain 1 luvun 6 §:n toimivalta perusteeseen. Jos sopimuksen kieltämää toimintaa harjoittaa Suomen kansalainen tai siihen rinnastettava, Suomi on luvun 6 §:n perusteella toimivaltainen nostamaan syytteen asiassa.

Jossain määrin ongelmallisena on pidettävä kuitenkin rikoslain 1 luvun 2 §:ää, joka otsikkonsa mukaisesti koskee suomalaiseen alukseen liittyviä rikoksia. Säädöksen teksti on otsikkoa suppeampi ja koskee ensimmäisessä momentissa ”suomalaisessa aluksessa” tehtyä rikosta. Toisessa momentissa käsitellään aluksen ulkopuolella tehtyä rikosta, jos aluksen päällikkö tai miehistön jäsen on rikkonut teolla hänelle päällikkönä tai miehistön jäsenenä lain mukaan kuuluvaa erityistä velvollisuutta, esim. pelastustoimia merellä.

Rikoslain 1 lukua koskevista lainvalmisteluasiakirjoista ei löydy viittausta, että käsite ”suomalaisessa aluksessa” pitäisi sisällään toimenpiteitä, joita aluksella ollut henkilö tekee aluksen ulkopuolella, kuten sukeltaminen tapahtuu. Ottaen lisäksi huomioon, että 2 §:ssä on erikseen säädetty tilanteesta, jossa teko on tapahtunut muualla kuin aluksessa, ei ole itsestään selvää, että 2 §:n 1 momentin 1-kohdan toimivaltasäännöstä voitaisiin soveltaa tekoon, jota ei ole tehty aluksessa oltaessa.

Käytännössä merkitys lienee vähäinen, mutta on selvää, että jos Suomessa syytettäisiin muuta kuin suomalaista henkilöä, joka on sukeltanut rauhoitetulla alueella saavuttuaan sinne Suomen lipun alla olevalla aluksella, hän tulisi varsin hyvin perustein väittämään, ettei Suomen toimivalta kata kyseistä tekoa.

Toiviainen Raija
Syyttäjälaitos

Eerolainen Tuuli
Syyttäjälaitos